

ACADEMIC SPECTRUM

2026-yil 1-son

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

ISSN

3093-9089

Вухоро - 2026

ACADEMIC SPECTRUM

**Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal**

№ 1-Son 2026-yil

**Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy
komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrda
№1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan**

BOSH MUHARRIR:

Axmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li

Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A‘ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor
Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va
texnologiya ta‘limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta‘lim
instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Olimov Shirinboy Sharofovich — pedagogika fanlari doktori, professor
(Buxoro davlat universiteti “Pedagogika” kafedrasini mudiri).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
(O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy
ta‘limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O‘quv-uslubiy faoliyatni
takomillashtirish boshqarma boshlig‘i).

Safarov Dilmurod Xalimovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Navoiy viloyati pedagogik mahorat markazi Akademik faoliyat bo‘yicha direktor
o‘rinbosari)

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Buxoro davlat universiteti Yoshlar masalalari va ma`naviy-ma`rifiy ishlar bo‘yicha
birinchi prorektor).

Rustamov Shavkat Shuhrat o‘g‘li - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini mudiri).

Ganjiyev Feruz Furqatovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini professori).

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa
doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar
kafedrasini dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o‘g‘li - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Mas‘ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li – Buxoro davlat universiteti
Psixologiya kafedrasini o‘qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Valeriy Vladimirovich Kuleshov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Elena Vasilyevna Andrienko — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Tatyana Aleksandrovna Romm — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Shirinboy Sharofovich Olimov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Bukhara State University, Head of the “Pedagogy” Department).

Lochin Rustamovich Zaripov — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improvement of Educational and Methodological Activities).

Dilmurod Xalimovich Safarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Navoi Regional Center for Pedagogical Excellence, Deputy Director for Academic Affairs).

Akmal Mardonovich Nazarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Bukhara State University, First Vice-Rector for Youth Affairs and Spiritual-Educational Work).

Shavkat Shuhrat o‘g‘li Rustamov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Head of the “Psychology” Department).

Feruz Furqatovich Ganjiyev — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Professor of the “Psychology” Department).

Dilafuz Tuymuratovna Ismatova — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

Sodiqjon Saidjonovich Mukhlisov — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Information Systems and Digital Technologies” Department).

Muxtor Hasan o‘g‘li Tilavov — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

EXECUTIVE SECRETARY:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li — Lecturer, Department of Psychology, Bukhara State University.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Ахмадов Назирджон Рахмат угли — доктор философии по психологии (PhD), доцент.

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Кулешов Валерий Владимирович — доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии наук (Украина).

Андрienко Елена Васильевна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт физики, математики, информационных и технологических наук, г. Новосибирск, Россия).

Ромм Татьяна Александровна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт истории, гуманитарных и социальных наук, г. Новосибирск, Россия).

Олимов Ширинбой Шарофович — доктор педагогических наук, профессор (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Педагогика»).

Зарипов Лочин Рустамович — доктор педагогических наук (DSc), профессор (Научно-исследовательский центр развития высшего образования при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан, начальник управления совершенствования учебно-методической деятельности).

Сафаров Дилмурод Халимович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Навоийский областной центр педагогического мастерства, заместитель директора по академической деятельности).

Назаров Акмал Мардонович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Бухарский государственный университет, первый проректор по делам молодежи и духовно-просветительской работе).

Рустамов Шавкат Шухрат угли — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Психология»).

Ганжиев Феруз Фуркатович — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, профессор кафедры «Психология»).

Исмадова Дилафруз Туймуратовна — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

Мухлисов Содикжон Саиджонович — доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Информационные системы и цифровые технологии»).

Тилавов Мухтор Хасан угли — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

Дехконбоев Шохжахон Ойбек угли — преподаватель кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Nazarov Akmal Mardonovich

*Buxoro davlat universiteti Yoshlar masalalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar
bo'yicha prorektori Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor*

TALABALARDA KREATIV VA INNOVATSION ILMIY FAOLIYATNING PSIXOLOGIK JIHATLARI

Annotatsiya. Ushbu maqolada talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyatning psixologik jihatlari o'rganilgan. Maqola yoshlarning ijodiy qobiliyatlari, motivatsiyasi, innovatsion fikrlash salohiyati va muammolarni hal qilish strategiyalari bilan bog'liqligini tahlil qiladi. Shuningdek, ilmiy va innovatsion faoliyatda psixologik omillar – stressga chidamlilik, o'z-o'zini tashkil etish, ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalar – muhim rol o'ynashi ko'rsatib o'tilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, talabalar orasida yuqori darajadagi kreativlik va innovatsion yondashuv psixologik barqarorlik, motivatsiya va o'z-o'zini rivojlantirish bilan mustahkam bog'liq. Shu bilan birga, pedagogik va ilmiy muhit talabalarni ijodiy va innovatsion faoliyatga rag'batlantirishda muhim ahamiyatga ega. Maqola natijalari ta'lim jarayonida talabalar kreativ va innovatsion yondashuvlarini rivojlantirish bo'yicha psixologik tavsiyalar berishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: talaba, kreativlik, innovatsion faoliyat, psixologik xususiyatlar, motivatsiya, ijodiy fikrlash, psixologik barqarorlik

Аннотация. В статье исследуются психологические аспекты креативной и инновационной научной деятельности студентов. Рассматриваются взаимосвязи между творческими способностями, мотивацией, инновационным мышлением и стратегиями решения проблем у молодежи. Особое внимание уделяется психологическим факторам, влияющим на научно-исследовательскую деятельность: стрессоустойчивость, саморегуляция, социальные и коммуникативные навыки. Результаты показывают, что высокий уровень креативности и инновационного подхода у студентов тесно связан с психологической устойчивостью, мотивацией и саморазвитием. Педагогическая и научная среда также играет важную роль в стимулировании творческой и инновационной активности студентов. Данные статьи могут быть использованы для разработки психологических рекомендаций по развитию креативных и инновационных способностей студентов в образовательном процессе.

Ключевые слова: студент, креативность, инновационная деятельность, психологические особенности, мотивация, творческое мышление, психологическая устойчивость

Abstract. This article explores the psychological aspects of creative and innovative scientific activity among students. It analyzes the relationship between students' creative abilities, motivation, innovative thinking, and problem-solving strategies. Psychological factors such as stress resilience, self-regulation, and social and communicative skills are highlighted as crucial for effective scientific and innovative work. The study shows that high levels of creativity and innovative approaches among students are strongly associated with psychological stability, motivation, and self-development. Furthermore, the educational and scientific environment plays a significant role in encouraging students' creative and innovative engagement. The findings provide a basis for developing psychological recommendations aimed at fostering students' creative and innovative potential within the educational process.

Key words: student, creativity, innovative activity, psychological characteristics, motivation, creative thinking, psychological resilience

Kirish. Zamonaviy dunyoda ilm-fan va texnologiyalar tez sur'atlar bilan rivojlanib borayotgan bir paytda yosh avlodning kreativ va innovatsion salohiyatini shakllantirish dolzarb

masalaga aylangan. Ayniqsa, talaba yoshlar – kelajakdagi ilm-fan va ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarning yetakchilari sifatida – ilmiy va innovatsion faoliyatning psixologik jihatlari bilan bevosita bog‘liq bo‘ladi. Kreativlik va innovatsion fikrlash nafaqat yangi g‘oyalarni ishlab chiqish, balki mavjud bilim va tajribalarni yangi kontekstda qo‘llash qobiliyatini ham o‘z ichiga oladi. Shu bois, talabalarda bu xususiyatlarning rivojlanishi ularning shaxsiy o‘sishi, motivatsiyasi va ijtimoiy moslashuvchanligi bilan mustahkam bog‘liqdir.

Ilmiy faoliyat va innovatsion yondashuvni psixologik nuqtai nazardan o‘rganish talabalar orasida ijodiy va tanqidiy fikrlashni, muammolarni yechish strategiyalarini va o‘z-o‘zini tashkil etish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, talabalarning yuqori darajadagi kreativlik va innovatsion faoliyati ularning psixologik barqarorligi, motivatsion faolligi va o‘zini rivojlantirishga bo‘lgan intilishi bilan chambarchas bog‘liqdir. Shu bilan birga, pedagogik va ilmiy muhitning roli ham katta ahamiyatga ega, chunki u talabalarning ijodiy tashabbusini rag‘batlantirish, innovatsion g‘oyalarni amaliyotga tadbiiq etish imkonini yaratadi.

Shu asosda, mazkur maqola talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyatning psixologik xususiyatlarini tahlil qilishga, ularni rivojlantirishning samarali psixologik vositalarini aniqlashga va ta‘lim jarayonida ushbu jarayonni qo‘llab-quvvatlashning usullarini o‘rganishga qaratilgan. Kirish qismida ta‘kidlangan fikrlar maqolaning asosiy muammolari va tadqiqot yo‘nalishlarini belgilab beradi, shuningdek, yoshlar orasida innovatsion va ilmiy salohiyatni shakllantirishning dolzarbligini ko‘rsatadi.

Adabiyotlar tahlili. Talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyatning psixologik jihatlari o‘rganish mavzusi zamonaviy psixologiya va pedagogik tadqiqotlarda alohida ahamiyatga ega bo‘lib, olimlar tomonidan turli nuqtai nazarlardan tahlil qilingan. Xorijiy tadqiqotchilar, jumladan E. Torrens va R. Sternberg, kreativlikni shaxsning muammolari hal qilish, yangi g‘oyalarni ishlab chiqish va mavjud bilimlarni yangicha kontekstda qo‘llash qobiliyati sifatida ta‘riflaydilar. Sternbergning “triarchik intellekt nazariyasi” (Triarchic Theory of Intelligence) doirasida kreativ va analitik fikrlash bir-biri bilan chambarchas bog‘liq ekanligi, shuningdek, ijodiy salohiyatni rivojlantirish uchun muhit va motivatsiya muhim omillar ekanligi ko‘rsatib o‘tilgan. Shu nuqtai nazardan, talabalarda innovatsion faoliyat faqat texnik yoki ilmiy ko‘nikmalar bilan cheklanmay, psixologik barqarorlik va ijodiy yondashuvni ham o‘z ichiga oladi.

Rus olimlari, xususan, L. S. Vygotskiy va A. N. Leontiev, yoshlarning ijodiy va innovatsion salohiyatini ijtimoiy va pedagogik kontekst orqali o‘rganishga alohida e‘tibor qaratgan. Vygotskiy “yaqin rivojlanish zonasi” tushunchasida talabalarning yangi bilim va ko‘nikmalarni o‘zlashtirish jarayonida psixologik va ijtimoiy omillarning muhimligini ta‘kidlagan bo‘lsa, Leontiev faoliyat nazariyasi orqali ilmiy va ijodiy ishlarning motivatsiya va shaxsiy maqsadlar bilan chambarchas bog‘liqligini ko‘rsatgan. Shu bilan birga, rus pedagog-psixologlari G. V. Kostyuk va N. F. Talyzina talabalarda kreativ va innovatsion faoliyatni rivojlantirishda ma‘ruzalar, laboratoriya ishlari va ilmiy loyihalar orqali motivatsiya va o‘z-o‘zini boshqarish ko‘nikmalarini shakllantirishning ahamiyatini qayd etadilar.

Shuningdek, zamonaviy tadqiqotlar, xususan, A. Bandura va D. H. Pinkning ishlarida shaxsning ichki motivatsiyasi va o‘z-o‘zini rivojlantirish istagi innovatsion yondashuvni shakllantirishda markaziy rol o‘ynashi ko‘rsatib o‘tilgan. Bandura ijtimoiy o‘rganish nazariyasi doirasida talabalarning kreativ va ilmiy faoliyatini shakllantirishda kuzatish, tajriba va o‘zaro ta‘sirning ahamiyatini ta‘kidlaydi, D. H. Pink esa ichki motivatsiya – maqsad, ustunlik va qiziqishning innovatsion faoliyatni rag‘batlantirishdagi rolini izohlaydi.

Mazkur adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyat bir qator psixologik va ijtimoiy omillar bilan bog‘liq: ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish strategiyalari, motivatsiya, psixologik barqarorlik va o‘z-o‘zini boshqarish. Shu bilan birga, ilmiy va pedagogik muhitning sifatli tashkil etilishi, mentorlik va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash talabalarni innovatsion va ilmiy faoliyatga faol jalb qilishda muhim ahamiyat kasb etadi. Adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, mazkur mavzu nafaqat psixologiya, balki ta‘lim, pedagogika va innovatsion

menejment sohalarini ham qamrab oladi va talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish bo'yicha samarali strategiyalar ishlab chiqishga asos bo'ladi.

Muhokama. Talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyatning psixologik jihatlarini tahlil qilish ko'rsatdiki, bu jarayon shaxsning ichki motivatsiyasi, ijodiy fikrlash qobiliyati, psixologik barqarorligi va ijtimoiy-muloqot ko'nikmalari bilan chambarchas bog'liqdir. Xorijiy olimlar, jumladan R. Sternberg va E. Torrens, kreativlikni nafaqat yangi g'oyalar ishlab chiqish qobiliyati, balki mavjud bilim va tajribalarni yangicha kontekstda qo'llash imkoniyati sifatida ta'riflaydilar. Ularning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, talabalarning yuqori darajadagi ijodiy salohiyati innovatsion va ilmiy faoliyatda muvaffaqiyatga erishish uchun muhim asos hisoblanadi. Shu bilan birga, Sternbergning triarchik intellekt nazariyasi ijodiy, analitik va amaliy fikrlashning bir-biri bilan uzviy bog'liq ekanligini ta'kidlaydi, bu esa talabalarda ilmiy va innovatsion faoliyatni kompleks tarzda rivojlantirishning ahamiyatini ko'rsatadi.

Rus olimlari, jumladan L. S. Vygotskiy va A. N. Leontev, ijodiy va innovatsion faoliyatni ijtimoiy kontekstda shakllanishi jihatidan tahlil qiladilar. Vygotskiy "yaqin rivojlanish zonasi" tushunchasi orqali talabalarning yangi bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirishida pedagogik va ijtimoiy omillarning muhimligini ko'rsatgan bo'lsa, Leontev faoliyat nazariyasi doirasida innovatsion ishlarni shaxsning motivatsiyasi, maqsadlari va shaxsiy qiziqishlari bilan bog'lashga e'tibor qaratadi. Shu nuqtai nazardan, pedagogik va ilmiy muhit talabalarning ijodiy va innovatsion faoliyatini rag'batlantiruvchi vosita sifatida qaraladi, chunki u yangi g'oyalarni sinash, loyihalarni amalga oshirish va o'zini rivojlantirish imkonini beradi.

Bundan tashqari, A. Bandura va D. H. Pinkning tadqiqotlari talabalarda ichki motivatsiyaning, o'z-o'zini boshqarish va o'zini rivojlantirish istagining innovatsion faoliyatdagi markaziy rolini ko'rsatadi. Bandura ijtimoiy o'rganish nazariyasi orqali tajriba, kuzatish va mentorlikning talabalarning ilmiy va ijodiy salohiyatini shakllantirishdagi ahamiyatini ta'kidlaydi. Pink esa ichki motivatsiyaning – maqsad, ustunlik va qiziqishning – yangi g'oyalarni yaratish va innovatsion loyihalarni amalga oshirishdagi ahamiyatini ochib beradi. Shu asosda, talabalarda kreativ va innovatsion faoliyatni rivojlantirish nafaqat bilim va ko'nikmalarni oshirish, balki psixologik barqarorlik, motivatsiya va shaxsiy tashabbusni rag'batlantirish orqali amalga oshirilishi lozim.

Muhokama shuni ko'rsatadiki, talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyat – bu murakkab psixologik jarayon bo'lib, u shaxsning ichki motivatsiyasi, ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish strategiyalari va psixologik barqarorligi bilan uzviy bog'liqdir. Shu bilan birga, ilmiy va pedagogik muhitning sifatli tashkil etilishi, mentorlik va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash talabalarni ilmiy va innovatsion faoliyatga faol jalb qilishda muhim ahamiyatga ega. Adabiyotlar tahlili va tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, talabalarda kreativ va innovatsion salohiyatni rivojlantirish bo'yicha kompleks psixologik yondashuvni qo'llash zarur, bu esa ularning kelajakdagi ilmiy va professional muvaffaqiyatini ta'minlashda asosiy vosita hisoblanadi.

Xulosa. Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyat murakkab psixologik jarayon bo'lib, u shaxsning ichki motivatsiyasi, ijodiy fikrlash qobiliyati, psixologik barqarorligi va ijtimoiy-muloqot ko'nikmalari bilan chambarchas bog'liqdir. Xorijiy olimlar – R. Sternberg va E. Torrens – ijodiy salohiyatni yangi g'oyalarni yaratish va mavjud bilimlarni yangicha kontekstda qo'llash qobiliyati sifatida ta'riflagan bo'lsa, rus olimlari L. S. Vygotskiy va A. N. Leontev talabalarning innovatsion faoliyatini ijtimoiy-pedagogik kontekstda shakllanishini ta'kidlaydilar. Shu bilan birga, A. Bandura va D. H. Pinkning tadqiqotlari ichki motivatsiyaning va o'zini rivojlantirish istagining innovatsion faoliyatni rag'batlantirishdagi markaziy ahamiyatini ko'rsatadi.

Tadqiqotlar shuni isbotladiki, talabalarda yuqori darajadagi kreativlik va innovatsion yondashuv nafaqat shaxsiy ijodiy va analitik salohiyatga, balki ularning psixologik barqarorligi, muammolarni hal qilish strategiyalari va o'z-o'zini boshqarish qobiliyatlariga ham bevosita bog'liqdir. Shu bilan birga, pedagogik va ilmiy muhitning sifatli tashkil etilishi, mentorlik, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va rag'batlantiruvchi dasturlar talabalarning ilmiy va innovatsion faoliyatga jalb qilinishini oshiradi.

Shu asosda, mazkur tadqiqot ta’lim jarayonida talabalarning kreativ va innovatsion salohiyatini rivojlantirish bo’yicha quyidagi asosiy xulosalarni beradi: birinchidan, ilmiy va innovatsion faoliyatni rag’batlantirish uchun ichki motivatsiya va psixologik barqarorlikni mustahkamlash zarur; ikkinchidan, talabalarning ijodiy fikrlashini va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yo‘naltirilgan pedagogik muhit tashkil etilishi lozim; uchinchidan, innovatsion va ilmiy loyihalarda mentorlik va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashning roli muhim hisoblanadi.

Natijada, talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyatni rivojlantirish nafaqat ularning shaxsiy va professional o‘shini ta’minlaydi, balki zamonaviy ilm-fan va texnologiyalar rivojiga ham bevosita hissa qo‘shadi. Shu bilan birga, psixologik yondashuvlar va pedagogik strategiyalarni samarali qo‘llash talabalar orasida innovatsion va ijodiy salohiyatni keng miqyosda shakllantirishga imkon yaratadi, bu esa ularning kelajakdagi ilmiy va professional muvaffaqiyatini kafolatlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. Sternberg, R. J., Todhunter, R. J. E., Litvak, A., & Sternberg, K. (2020). The Relation of Scientific Creativity and Evaluation of Scientific Impact to Scientific Reasoning and General Intelligence. *Journal of Intelligence*, 8(2): 17. - mualliflar talabalarda ilmiy kreativlik va intellektual jarayonlar o‘rtasidagi bog‘liqlikni tahlil qiladi.

2. Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall. - ijtimoiy-kognitiv nazariya bo’yicha motivatsiya, o‘zini boshqarish va ta’lim jarayonida shaxsiy faoliyat omillari haqida asosiy manba.

3. *Journal of Creative Behavior*. (n.d.). Quarterly peer-reviewed journal on creativity and problem solving. Wiley-Blackwell. - ijodiy fikrlash va innovatsiyalarni o‘rganishga bag‘ishlangan ilmiy jurnal

4. Kaufman, J. C., & Sternberg, R. J. (Eds.) (2006). *The International Handbook of Creativity*. Cambridge University Press. - ijodiy tadqiqotlar bo’yicha xalqaro qo‘llanma (mualliflar ham jurnal maqolalariga asos solgan).

5. Beknazarova, L. (2023). Innovation and Creativity as a Socio-Psychological Phenomenon. *Modern Science and Research*, 2(9), 109-117. - kreativlik va innovatsiyalarni ijtimoiy-psixologik jihatdan tahlil qiluvchi maqola.

6. Xotamqulova, O. M. (2024). Talabalarda kreativlikni rivojlantirishning psixologik xususiyatlari. Ta’lim va innovatsion tadqiqotlar, 4, maqola 056. - talabalarda kreativlikni rivojlantirishga oid psixologik omillarni yoritadi.

7. Rustamov, Sh. Sh. (2024). Talabalarni innovatsion faoliyatga yo‘naltirish metodologiyasi. *Pedagogik Mahorat*, № 3, maqola. - innovatsion faoliyatga yo‘naltirishning ijtimoiy-psixologik vazifalari tahlil qilingan.

8. Mikhailova, O. V. (2023). Features of creativity and innovation development in students at secondary and high school. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE)*. - talabalarda kreativ va innovatsion salohiyatni shakllantirish asoslari.

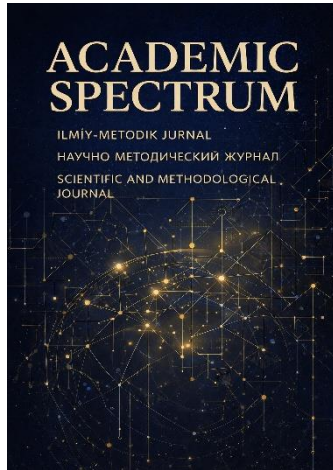
MUNDARIJA:

Nazarov Akmal Mardonovich		Talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyatning psixologik jihatlari	6
Rustamov Shuxratovich	Shavkat	Talabalarni innovatsion kompetenligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	10
Ostanov Sharifovich	Shuxrat	Art-terapiya metodlari yordamida talaba-yoshlarning kreativ fikrlash va ijodiy salohiyatini rivojlantirishning psixologik asoslari	14
Axmadov Rahmat o‘g‘li	Nazirjon	O‘smirlarda konstruktiv xulq-Atvorni shakllanishining ijtimoiy psixologik omillari	19
Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li		Sud psixologik ekspertizasida shaxsning emotsional holatini baholash	24
Axtamova G‘ayratovna	Ferangiz	O‘smirlik davridagi destruktiv xulq-atvorni psixoprofilaktika qilish va kreativlikni faollashtirishga yo‘naltirilgan psixologik yondashuvlar	30
Ashrapov Namoz o‘g‘li	Nodirbek	O‘smirlarda kognitiv rivojlanishning ijtimoiy-psixologik determinantlari va ularning shaxsiy rivojlanishdagi o‘rni	35
Hamroyev Jasur		Talabalari o‘rtasida sun‘iy intellekt vositalari yordamida kreativ fikrlash va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish	40
Axmedova Rahmat qizi	Zarina	Loyihaviy yondashuv asosida bo‘lajak o‘qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish	44
Khakimov Shodieich	Shukhrat	Methods of studying the military servant and the military team	49
N.Z.Jumayev		Raqamli davrda ijtimoiy media va sun‘iy intellektning yoshlar ruhiy salomatligiga ta’siri	56
Sharopov Suxrob Shodi o‘g‘li		Talabalarni kognitiv va metakognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari	60
Boboqulova Komil qizi	O‘g‘iloy	Shaxslararo manipulyatsiya va nazorat mexanizmlari: emotsional ekspluatatsiyaning psixologik asoslari	64
Saidova Nu‘monovna	Nodira	Yoshlar kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishda pedagogik psixologiyaning roli	68
Bobojonova Husniddin qizi	Dilnura	Dezadaptatsiyalashgan o‘smirlarda adaptatsiya jarayoni rivojlanishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlari	73
Абдужабборов Тохиржон Курбанович		Особенности течения и лечения atopического дерматита в зависимости от возраста по данным наблюдений в андижанской области	78

Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich Narzullayeva Iroda Jaloliddin qizi	Tijorat banklarida investitsiyalarni jalb etishda xorij tajribasi	82
Nurmuxammedova Nilufar Alijon qizi Temirova Mashhuraxon Muhammadaminovna	O‘zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o‘tish bosqichida xotin-qizlar liderlik faoliyatini rivojlantirishning huquqiy asoslarining mustahkamlanishi	89
Maxmudova Zulfiya Mexmonovna	Qo‘riqlash xizmati xodimlari kasbiy kompetentligini takomillashtirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	92
Sanoyeva Mohigul Odil qizi	Klassik pedagogik merosni modernizatsiya qilishning zamonaviy talablari va ularni ta’lim amaliyotiga joriy etish mexanizmlari	103
Xolmirzayeva Mushtariybegim U. Abdullayev	Bobi oliy: usmonli davlatining boshqaruv markazi va evolyutsiyasi	107
Dilmurodov Elyorjon Ilg'or o'g'li	Civil society and globalization: the harmony of national values and modern trends	110
Eshpo'latova Xilola Davron qizi	Fransuz tilini o'rganish jarayonida audiovizual materiallar yordamida talabalarning og'zaki nutqini rivojlantirish	116
Abdusalimova Zukhraxon Bakhtiyor qizi	Teaching methodology of the uzbek language for the foreign students	119
Abdullayeva Dildora Muhiddin qizi	Frazeologik sinonimlarning struktur turlari	122
Panaeva Sarbinaz Uzaqbergenovna	Insonlar orasida fabbing (phubbing) holatining paydo bo‘lishi va uning ijtimoiy-psixologik oqibatlarini	125
Toshturdiyev Nurbek Nurali o‘g‘li	Jadid ziyolilarining hayot tarzi va ijtimoiy mas’uliyat hissi: ma’rifat va fidoyilik omillari	130
Uzoqova Gulzoda	Konstitutsiya – erkin va farovon hayot garovi	134
Xilola Xolikova Gulamovna, Siroj Nematov G‘ulom o‘g‘li,	Maktab muhitining o‘quvchilar emotsional holatiga psixologik ta’siri	137
Sultonmurod Mamasoliyev Olimjon o‘g‘li	Psychological benefits of gamified bilingual learning: a meta-analysis of motivation and well-being	141
Qodriqulova Fotima Ulug‘bek qizi	Azot fiksatsiyasi va innovatsiyalar: yasmiq yetishtirishning yangi bosqichi	146
Kurbanova Shukurjon Yeldashbayevna	Turkiy adabiyotda shaxs kamoloti: Hofiz Xorazmiy didaktik qarashlari misolida pedagogik model	150
Obidova O.	Ta’lim psixologiyasi nuqtayi nazaridan zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ta’siri	154
Xasanova Nazokat Shavkatbek qizi	Inson huquqlarini xalqaro himoya qilish mexanizmlari	159
Abdug‘ofurov Muhammadqodir	Milliy me’morchilik uslublarida zamonaviylik va restavratsiya muammolari	163

Olimova Sarvara Sobitxon qizi		Nogironligi bo'lgan shaxslarning kutubxonalar orqali ijtimoiy integratsiyasi va madaniy hayotga qo'shilishi	166
Jamaldinov Sarvar Azimjanovich		Raqamli ta'lim jarayonlarini o'rgatishning bo'lajak pedagoglar tarbiyaviy faoliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati	171
Olimova Sarvaraxon Sobitxon qizi		Sensorinevral eshitish nuqsoniga ega bolalarda rivojlanish dinamikasi: tibbiy va pedagogik qarashlar	176
Mamatqulov Botir		The interpretation of personal tragedy in the short stories of nazar eshonqul	181
Bobokalonov Rajab Ostonovich		Tibbiy terminlarda lisoniy lakuna hodisasi	188
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	“Tolerantlik” tushunchasining mazmun mohiyati	191
Iskandarov Abdug'aniyevich	Sherzod		
Туйбаева Бахтияровна	Саида	Психологические механизмы самозащиты студентов	194
Tursunbayeva Durdonaxon qizi	Adxamjon	Atrof-muhitni muhofaza qilishning zamonaviy konsepsiyalari: muammo va yechimlar	198
Ismoilova Saidali qizi	Zulayho	Umumta'lim maktablarida xulqi og'ishgan o'quvchilarning shaxs xususiyatlarini kompleks diagnostika qilish	203
Masharipova Rahimovna	Saida	Zamonaviy oilalarda emotsional intellektni boshqarishning ijtimoiy- psixologik mexanizmlarini ishlab chiqish	208
Abdujobborova Rayhona Adhamjonqizi		Xotira turlaridan qanday qilib samarali foydalanish kerak.o'quvchilar uchun praktik tafsiyalar	212
Arslanova Aleksandrovna	Dilnoza	Nutqiy rivojlanish bilan mantiqiy fikrlash o'rtasidagi bog'liqlik: lingvistik kompetensiya.	216
Mirzayev Xasanjon o'g'li	Ismoiljon		
Xasanova Kumushbek qizi	Aziza	Davlat tili taraqqiyoti: muammo va yechimlar	219
Xolboyev Axmadillo o'g'li	Izzatillo	Talabalarning akademik muaffaqiyatiga ta'sir etuvchi psixologik omillarning tahlili: o'zini- o'zi tartipka solish strategiyalari	223
Кабулов Толыбаевич	Саулат	Основные принципы и теория преподавания русскому языку и литературе	226
Saitova Komila G'ulom qizi		Stressga chidamlilikning psixologik determinantlari: ong, iroda va emotsional o'zini boshqarishning o'zaro aloqasi	231
Ro'ziyeva Sitora qizi	Sitora Odil	Nega ingliz tili dunyo tili hisoblanadi?	234
To'ychiyeva Sherquzi qizi	Madinaxon	Mustaqil ta'lim metodlarining o'quv motivatsiyasiga ta'siri	237
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	Kimyoning kriminalistikadagi o'rni	240

To‘rayeva Gulnora Nosirovna			
Qudratova Bahromovna	Nozima	Tog‘ay Murod asarlarining til xususiyatlari	244
Pak Aleksandrovna Qurbonova Mamat qizi	Diana Zamira	Yangi O‘zbekistonda ota-onalar universitetining maktabgacha ta‘limdagi tarbiyaviy funksiyalarini kengaytirish mexanizmlari: muammolar va yechimlar	248
Abdullayeva Madinaxon Alisher qizi		Inglizcha varvarizmlarning o‘zbek tilidagi genderga xos qo‘llanish xususiyatlari	251
Ibrohimova Vahobjonovna	Halima	Mamlakatimizda yoshlarning internet tarmogidan tog'ri fodalanihini nazorat qilish	254
Soliyev Sobirovich	Ilhomjon	Eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda nutq rivojlanishining logopedik asoslari	258
Akmalova Akmal qizi	Bahora	Erta bolalik davrida ijtimoiy-emotsional va psixologik rivojlanish	261
Alimjonova Fazliddin qizi	Sabina	Vatan himoyasi - jasorat ifodasi	265
Ganjiyev Furqatovich	Feruz	Globalashuv davrida agressiv o‘smirlar jamiyatga moslashishining ijtimoiy-psixologik determinantlari	269
Zuxriddinova Dilshodbek qizi	Risola	Tuban suvo‘tlarining ekologiyadagi ahamiyati	274
Ibodulloyev Sheraliyevich	Nurali	Integrativ yondashuv asosida otmlarida ta‘lim sifatini boshqarish samaradorligini oshirish omillari	278
Umirbekova Kenesbaevna	Nasiba	Axborot globalashuv jarayonida o‘smirlarning O‘z-o‘zini anglash transformatsiyasi jarayonlarini shakllantirishga ta‘sir etuvchi omillar tahlili	282
Yarashov Lazizovich	Azizbek	Correlation analysis of factors of social psychological competence of forensic psychologist expert	286
Ondayev Shuhrat Hasanovich		Profilaktika inspektorlarida kasbiy deformatsiyaning oldini olishning psixologik xususiyatlari	294
Narmuradova Uktamovna	Rayhon	Jinoyat sodir etishda affekt holatining psixologik va huquqiy bahosi	298
Jumayeva Elmurodovna	Laylo	Pedagogik jarayonda nutq texnikasining ta‘lim samaradorligiga ta‘siri	301

“ACADEMIC SPECTRIUM” ILMIY METODIK JURNALI UCHUN MAQOLALARNI RASMIYLASHTIRISH TALABLARI

“ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali mualliflari diqqatiga!

1. “ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali ilmiy maqolalarni o’zbek, rus va ingliz tillarida chop etadi.

2. E’lon qilinadigan maqolalarga bo’lgan asosiy talablar:

✚ ishning dolzarbligi va ilmiy yangiligi;

✚ maqolaning hajmi: adabiyotlar ro’yxati, chizma va jadvallar inobatga olingan holatda 3-8 betgacha;

✚ maqola nomi, annotatsiya (50-60 ta so’z) va tayanch so’zlar (8-10 ta) ingliz, o’zbek va rus tillarida keltiriladi.

3. Maqola boshida mavzu, muallifning F.I.O. (to’liq yozilishi

kerak), mualliflar bir nechta bo’lsa, ularning har biri haqida to’liq ma’lumotlar berilishi shart, tashkilot, shahar, mamlakat, muallifning e-maili ko’rsatiladi. Matnda kirish qismi, tadqiqot obyekti va qo’llanilgan metodlar, olingan natijalar va ularning tahlili, xulosa, adabiyotlar ro’yxati, albatta, keltiriladi. Maqolada keyingi 10-15 yilda e’lon qilingan adabiyotlarga havola qilinishi tavsiya etiladi.

4. Matn uchun: Microsoft Word; Times New Roman, 12 shrift, maqola nomi bosh harflarda, interval 1,0; abzas 1,0 sm, yuqori va pastki tomon 2 sm, chap va o’ng tomon 2 sm.

5. Agar maqolaga rasm, jadval, diagramma, sxema, chizma, turli grafik belgilar kiritilgan bo’lsa, ular aniq va ravshan tasvirlanishi, qisqartmalarning to’liq izohi yozilishi lozim. Formulalar matnga maxsus kompyuter dasturlarida kiritilishi kerak.

6. Iqtibos olingan yoki foydalanilgan adabiyot satr osti izohi tarzida emas, balki maqola oxirida asosiy matndagi ketma-ketligi asosida umumiy ro’yxatda ko’rsatiladi. Matn ichidagi ko’chirmadan so’ng iqtibos olingan asarning ro’yxatdagi tartib raqami va sahifasi kvadrat qavs ichida beriladi. Bu o’rinda kitob, to’plam, monografiyalar uchun mualliflarning ism-familiyalari, manbaning to’liq nomi, nashr ko’rsatkichi (shahar, nashriyot va nashr yili) ko’rsatiladi. Jurnal maqolalari va boshqa davriy nashrlar uchun mualliflarning ism-familiyalari, maqola nomi, jurnal nomi, yili va soni, sahifa nomeri ko’rsatiladi.

7. Maqola matni kamida 70-80 % muallifning shaxsiy izlanishlari natijasiga asoslanishi lozim. Topshirilgan maqolalar “Antiplagiat” tizimi yordamida tekshiriladi.

8. Tahririyatga taqdim qilingan maqolalar tahririyat tomonidan taqrizga beriladi. Maqola taqrizdan qaytgach, agar zarur bo’lsa, barcha savol va e’tirozlar bo’yicha muallifga qayta ishlash uchun taqdim etiladi. Maqola nusxalari qaytarilmaydi.

9. Tahririyat maqolani taqrizga yuboradi, taqriz ijobiy bo’lsa maqola jurnalda chop etish uchun qabul qilinadi. Jurnalda anjuman tezlari va ma’ruzalari chop etilmaydi. E’lon qilingan materiallarning haqqoniyligiga va ko’chirilmaganligiga shaxsan muallif javobgardir.

10. Tahririyat maqolaga ayrim kichik o’zgartirishlarni kiritishi mumkin. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan ko’rib chiqilmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

11. Ijobiy taqriz berilgan maqola tahririyat tomonidan qabul qilingan sanaladi. Jurnal tahririyati maqola matnini qisqartirish va unga tahririy o’zgartirishlar kiritishga haqlidir.

12. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan qabul qilinmaydi va ko’rib chiqilmaydi.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy kommunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrda №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O‘zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko‘chasi, 9-uy
Elektron manzil: <https://fanistiqbollari.uz>
Telegram raqami: -998 (91) 245-46-66

*“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro, 2026. № 1-Son.*